

پرونده ویژه
DOCUMENTARY

ویژه

A T I Y E N O

O P I N I O N

محمدامین لنگرودی

کارشناس اقتصادی

نظام ارزی کشور باید
اصلاح شود

ساختار کنونی بازار ارز در کشور، به‌ویژه وجود بازار آزاد و شیوه فعلی تعیین نرخ ارز، کارکرد مطلوبی برای اقتصاد ملی ایجاد نکرده است. تجربه سال‌های اخیر نشان داده وابستگی گسترده فعالیت‌های اقتصادی به نوسانات ارزی، ثبات و پیش‌بینی‌پذیری را از محیط کسب‌وکار سلب کرده و امکان برنامه‌ریزی بلندمدت را برای تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی ملی دشوار ساخته است. در چنین شرایطی، ساماندهی دقیق تجارت خارجی و تعریف نقشی فعال‌تر برای حاکمیت در مدیریت جریان‌های ارزی و تجاری ضرورتی اجتناب‌ناپذیر به‌نظر می‌رسد.

در این چارچوب، حتی در حوزه صادرات نیز بازنگری در برخی مفروضات رایج ضروری است. ارز حاصل از صادرات نباید صرفاً به‌عنوان دارایی شخصی صادرکنندگان تلقی شود، بلکه باید به‌مثابه بخشی از منابع ارزی کشور در اختیار حاکمیت قرار گیرد.

صادرکنندگان می‌توانند در قبال استفاده از زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های ملی کشور، کارمزدی ریالی دریافت کنند، اما مدیریت ارز حاصل از صادرات باید در سطح کلان اقتصادی انجام شود. چنین رویکردی به حاکمیت امکان می‌دهد تا کنترل مؤثرتری بر نظام تجاری داشته باشد و منابع ارزی را برای تأمین نیازهای اساسی کشور به‌صورت هدفمند تخصیص دهد. در حوزه‌واردات نیز تعیین نرخ ارز تخصیصی باید بر مبنای یک نظام هدف‌گذاری قیمتی مشخص صورت گیرد؛ نه صرفاً بر اساس نرخ‌های دلاری و تحولات بازارهای بین‌المللی. در وضعیت فعلی، قیمت‌گذاری بسیاری از کالاهای وارداتی بر پایه ضرب قیمت جهانی در نرخ ارز انجام می‌شود؛ روشی که در موارد متعدده افزایش غیرمنطقی قیمت‌ها و فشار بر مصرف‌کنندگان انجامیده است.

تعیین دامنه قیمتی ریالی برای هر کالا، متناسب با شرایط تولید داخلی و ساختار بازار، می‌تواند تعادلی میان حفظ رفاه مصرف‌کننده و حمایت از تولید ملی ایجاد کند. اگر هدف استفاده گسترده از ظرفیت‌های مردمی در اقتصاد باشد، باید نظامی مشخص برای طراحی، ایجاد و واگذاری کسب‌وکارها به مردم تعریف شود. تحقق این هدف بدون اصلاح ساختار نظام بانکی امکان‌پذیر نیست. در شرایط کنونی، اختیار خلق پول و تخصیص منابع در اختیار مدیران بانک‌ها قرار دارد و همین امر موجب شده است بانک‌ها عملاً به یکی از بازیگران اصلی تصمیم‌گیری اقتصادی تبدیل شوند. تمرکز چنین اختیاراتی در نظام بانکی در بسیاری موارد به تخصیص نامتوازن منابع و بروز نابسامانی در اقتصاد انجامیده است.

یکی از راهکارهای اصلاحی می‌تواند ایجاد سازوکاری باشد که متقاضیان تسهیلات، به‌ویژه در حوزه تولید، طرح‌ها و پروژه‌های خود را در سامانه‌ای شفاف ثبت کنند تا امکان ارزیابی و انتخاب برای تأمین مالی فراهم شود. در چنین مدلی، سپرده‌گذاران می‌توانند هنگام سپرده‌گذاری مشخص کنند منابع آن در تأمین مالی کدام پروژه‌ها به کار گرفته شود و سود و زیان حاصل از اجرای همان طرح‌ها نیز به آنان بازگردد. این سازوکار، بازدهی سرمایه را به عملکرد واقعی اقتصاد پیوند می‌دهد و از تمرکز غیر پاسخگو یانه اختیار در نظام بانکی جلوگیری می‌کند.

و توسعه شبکه‌های ترابری، به‌ویژه حمل‌ونقل ریلی، می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در تقویت بنیان‌های اقتصادی کشور ایفا کند. به گفته او، توجه به کریدورهای ترانزیتی نه‌تنها با سیاست‌های اقتصاد مقاومتی همسو است، بلکه در شرایط کنونی که ضرورت افزایش تاب‌آوری اقتصادی بیش از پیش احساس می‌شود، اهمیت دوچندان یافته است.

ناصریان تأکید می‌کند کریدورها از مهم‌ترین ابزارهای ایجاد وابستگی متقابل اقتصادی میان کشورها هستند؛ وابستگی‌ای که می‌تواند به گسترش تعاملات اقتصادی، کاهش تنش‌های منطقه‌ای و حتی پیشگیری از بروز درگیری‌ها کمک کند. افزون بر این، توسعه شبکه‌های ارتباطی و ترابری در داخل کشور نیز نقشی اساسی در تقویت انسجام سرزمینی دارد؛ زیرا ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل می‌تواند به انزوای مناطق دور افتاده و افزایش آسیب‌های اقتصادی و امنیتی منجر شود.

در کنار توسعه زیرساخت‌های فیزیکی، اقتصاد دیجیتال نیز به‌عنوان یکی از ارکان نوین اقتصاد مقاومتی مطرح است. در سال‌های اخیر، کسب‌وکارهای دیجیتال توانسته‌اند سهم قابل توجهی در ایجاد اشتغال، افزایش بهره‌وری و گسترش خدمات اقتصادی ایفا کنند. با این حال، این حوزه نیز از پیامدهای شرایط بحرانی و تنش‌های اقتصادی بی‌تأثیر نمانده است. در همین راستا، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از برنامه‌های حمایتی برای کاهش آثار این شرایط بر کسب‌وکارهای دیجیتال خبر داده است. ستار هاشمی، وزیر ارتباطات، تأکید می‌کند حمایت از فعالان اقتصاد دیجیتال باید به‌صورت متمرکز و هماهنگ انجام شود تا از اقدامات پراکنده و جزیره‌ای جلوگیری شود و سیاست‌های حمایتی اثرگذاری بیشتری داشته باشد.

در سطح سیاست‌گذاری نیز توجه به رفع موانع اقتصادی و بهبود شرایط کسب‌وکار در دستور کار قرار گرفته است. رضا حاجی‌پور، رئیس فراکسیون تسهیل تجارت و سرمایه‌گذاری مجلس شورای اسلامی، با اشاره به آسیب‌هایی که در نتیجه فشارهای خارجی و شرایط جنگی به برخی زیرساخت‌ها وارد شده، بر ضرورت اتخاذ تدابیر ویژه برای جبران این خسارات تأکید می‌کند. به گفته او، بازنگری در برخی احکام بودجه و قوانین موجود، می‌تواند به حل مشکلات اقتصادی، حمایت از تولید و بهبود معیشت مردم کمک کند. او همچنین از تشکیل کمیته‌ای ویژه در مجلس برای پیگیری مسائل اقتصادی ناشی از شرایط جنگی خبر می‌دهد؛ کمیته‌ای که با بهره‌گیری از ظرفیت بخش خصوصی، اصناف و نخبگان اقتصادی تلاش دارد راهکارهای عملی برای عبور از چالش‌های موجود ارائه دهد. در چنین شرایطی، هم‌افزایی میان توسعه زیرساخت‌های ترانزیتی، حمایت از اقتصاد دیجیتال و اصلاح سیاست‌های اقتصادی می‌تواند مسیر تقویت اقتصاد مقاوم و افزایش تاب‌آوری اقتصادی کشور را هموار سازد.

توانسته‌اند سهم قابل توجهی در ایجاد اشتغال، افزایش بهره‌وری و گسترش خدمات اقتصادی ایفا کنند. با این حال، این حوزه نیز از پیامدهای شرایط بحرانی و تنش‌های اقتصادی بی‌تأثیر نمانده است. در همین راستا، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از برنامه‌های حمایتی برای کاهش آثار این شرایط بر کسب‌وکارهای دیجیتال خبر داده است. ستار هاشمی، وزیر ارتباطات، تأکید می‌کند حمایت از فعالان اقتصاد دیجیتال باید به‌صورت متمرکز و هماهنگ انجام شود تا از اقدامات پراکنده و جزیره‌ای جلوگیری شود و سیاست‌های حمایتی اثرگذاری بیشتری داشته باشد.

در سطح سیاست‌گذاری نیز توجه به رفع موانع اقتصادی و بهبود شرایط کسب‌وکار در دستور کار قرار گرفته است. رضا حاجی‌پور، رئیس فراکسیون تسهیل تجارت و سرمایه‌گذاری مجلس شورای اسلامی، با اشاره به آسیب‌هایی که در نتیجه فشارهای خارجی و شرایط جنگی به برخی زیرساخت‌ها وارد شده، بر ضرورت اتخاذ تدابیر ویژه برای جبران این خسارات تأکید می‌کند. به گفته او، بازنگری در برخی احکام بودجه و قوانین موجود، می‌تواند به حل مشکلات اقتصادی، حمایت از تولید و بهبود معیشت مردم کمک کند.

او همچنین از تشکیل کمیته‌ای ویژه در مجلس برای پیگیری مسائل اقتصادی ناشی از شرایط جنگی خبر می‌دهد؛ کمیته‌ای که با بهره‌گیری از ظرفیت بخش خصوصی، اصناف و نخبگان اقتصادی تلاش دارد راهکارهای عملی برای عبور از چالش‌های موجود ارائه دهد. در چنین شرایطی، هم‌افزایی میان توسعه زیرساخت‌های ترانزیتی، حمایت از اقتصاد دیجیتال و اصلاح سیاست‌های اقتصادی می‌تواند مسیر تقویت اقتصاد مقاوم و افزایش تاب‌آوری اقتصادی کشور را هموار سازد.

اقتصاد، امنیت و توسعه ملی

در معادلات نوین اقتصاد جهانی، کریدورهای ترانزیتی به‌عنوان یکی از مؤثرترین ابزارهای تقویت قدرت اقتصادی و ژئوپلیتیکی کشورها شناخته می‌شوند. کشورهایی که توانسته‌اند از موقعیت جغرافیایی خود برای ایجاد شبکه‌های گسترده حمل‌ونقل و اتصال مسیرهای تجاری بهره‌برند، نه‌تنها سهم بیشتری از تجارت جهانی را به دست آورده‌اند، بلکه توانسته‌اند جایگاه خود را در معادلات سیاسی و امنیتی منطقه نیز ارتقا دهند. در این چارچوب، توسعه کریدورهای ترانزیتی برای ایران، با توجه به موقعیت ممتاز جغرافیایی آن در اتصال شرق و غرب و شمال و جنوب، می‌تواند به یکی از ارکان مهم تحقق اقتصاد مقاومتی تبدیل شود.

سید مرتضی ناصریان، مسئول هماهنگی و پیگیری سند ملی ترانزیت در شرکت ساخت و توسعه زیربنای حمل‌ونقل کشور، با اشاره به این ظرفیت راهبردی معتقد است بهره‌گیری مدبرانه از موقعیت جغرافیایی ایران

محمدجواد صدی‌مهر، معاون توسعه اقتصاد دانش‌بنیان معاونت علمی، با اشاره به پیوند میان اقتصاد مقاومتی و فناوری‌های پیشرفته، از برنامه‌ریزی برای توسعه فناوری‌های اقتدارآفرین و تأمین اقلام کلیدی صنایع خبر می‌دهد. به گفته او، یکی از محورهای اصلی برنامه‌های این معاونت افزایش سهم تحقیق و توسعه در تولید ناخالص داخلی است؛ اقدامی که می‌تواند به تعمیق توان علمی کشور و ارتقای رقابت‌پذیری صنایع ملی منجر شود. وی همچنین از گسترش آزمایشگاه‌های محوری در حوزه فناوری‌های راهبردی سخن می‌گوید؛ مراکزی که قرار است به صورت توزیع شده در دانشگاه‌های کشور و بر پایه مزیت‌های علمی هر دانشگاه شکل گیرند و به عنوان مرجع‌های علمی و فناوریانه در توسعه فناوری‌های پیشرفته ایفای نقش کنند.

در کنار این رویکرد فناوریانه، بخش صنعت نیز مأموریت دارد تا با ایجاد تحرک در تولید، بستر تحقق اقتصاد مقاومتی را تقویت کند. سیدمحمد اتابک، وزیر صنعت، معدن و تجارت، با تأکید بر ضرورت شتاب‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی، سال جاری را زمان تحرک جدی در بخش تولید می‌داند. به گفته او، تکمیل پروژه‌های نیمه‌تمام صنعتی، بهبود فضای کسب‌وکار، بازسازی صنایع آسیب‌دیده، توسعه صادرات غیرنفتی و تقویت زنجیره‌های ارزش از جمله محورهای اصلی برنامه‌های این وزارتخانه است.

اتابک همچنین بر افزایش بهره‌وری و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین در صنایع تأکید کرده و معتقد است حمایت عملی از تولیدکنندگان و کارآفرینان می‌تواند زمینه‌ساز پویایی بیشتر اقتصاد شود. در چنین شرایطی، پیوند میان دانش بنیان‌ها و بخش صنعت می‌تواند موتور محرک اقتصاد ملی باشد و مسیر حرکت اقتصاد کشور را به سوی رشد پایدار و تاب‌آور هموار سازد.

کریدورها؛ شریان‌های اقتصاد مقاوم

در معادلات نوین اقتصاد جهانی، کریدورهای ترانزیتی به‌عنوان یکی از مؤثرترین ابزارهای تقویت قدرت اقتصادی و ژئوپلیتیکی کشورها شناخته می‌شوند. کشورهایی که توانسته‌اند از موقعیت جغرافیایی خود برای ایجاد شبکه‌های گسترده حمل‌ونقل و اتصال مسیرهای تجاری بهره‌برند، نه‌تنها سهم بیشتری از تجارت جهانی را به دست آورده‌اند، بلکه توانسته‌اند جایگاه خود را در معادلات سیاسی و امنیتی منطقه نیز ارتقا دهند. در این چارچوب، توسعه کریدورهای ترانزیتی برای ایران، با توجه به موقعیت ممتاز جغرافیایی آن در اتصال شرق و غرب و شمال و جنوب، می‌تواند به یکی از ارکان مهم تحقق اقتصاد مقاومتی تبدیل شود.

سید مرتضی ناصریان، مسئول هماهنگی و پیگیری سند ملی ترانزیت در شرکت ساخت و توسعه زیربنای حمل‌ونقل کشور، با اشاره به این ظرفیت راهبردی معتقد است بهره‌گیری مدبرانه از موقعیت جغرافیایی ایران و توسعه شبکه‌های ترابری، به‌ویژه حمل‌ونقل ریلی، می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در تقویت بنیان‌های اقتصادی کشور ایفا کند. به گفته او، توجه به کریدورهای ترانزیتی نه‌تنها با سیاست‌های اقتصاد مقاومتی همسو است، بلکه در شرایط کنونی که ضرورت افزایش تاب‌آوری اقتصادی بیش از پیش احساس می‌شود، اهمیت دوچندان یافته است.

ناصریان تأکید می‌کند کریدورها از مهم‌ترین ابزارهای ایجاد وابستگی متقابل اقتصادی میان کشورها هستند؛ وابستگی که می‌تواند به گسترش تعاملات اقتصادی، کاهش تنش‌های منطقه‌ای و حتی پیشگیری از بروز درگیری‌ها کمک کند. افزون بر این، توسعه شبکه‌های ارتباطی و ترابری در داخل کشور نیز نقشی اساسی در تقویت انسجام سرزمینی دارد؛ زیرا ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل می‌تواند به انزوای مناطق دور افتاده و افزایش آسیب‌های اقتصادی و امنیتی منجر شود.

در کنار توسعه زیرساخت‌های فیزیکی، اقتصاد دیجیتال نیز به‌عنوان یکی از ارکان نوین اقتصاد مقاومتی مطرح است. در سال‌های اخیر، کسب‌وکارهای دیجیتال

تحقق این هدف تأکید می‌کند. در این میان، بسیاری از اقتصاددانان و فعالان اقتصادی کشور بر نقش محوری تولید در تحقق اقتصاد مقاومتی تأکید کرده‌اند. به باور آنان، تمرکز بر تولید به‌ویژه در حوزه کالاهای اساسی همچون مواد غذایی، دارو، تجهیزات پزشکی و سوخت، می‌تواند نقشی تعیین‌کننده در حفظ ثبات اقتصادی در شرایط دشوار ایفا کند.

در همین راستا، فعال‌سازی ظرفیت‌های تولیدی، افزایش شیفیت‌های کاری در واحدهای صنعتی، هماهنگی با نهادهای دولتی برای شناسایی نیازهای اولویت‌دار، جایگزینی مواد اولیه وارداتی با تولیدات داخلی و افزایش بهره‌وری در مصرف انرژی از جمله اقداماتی است که می‌تواند به تقویت تولید ملی کمک کند. در کنار این عوامل، نیروی انسانی نیز به‌عنوان ستون اجرایی اقتصاد نقشی تعیین‌کننده دارد؛ چرا که تلاش متعهدانه کارکنان، کارگران و مدیران در بخش‌های مختلف می‌تواند زمینه عبور کشور از شرایط سخت و تحقق عملی اقتصاد مقاومتی را فراهم سازد.

خط مقدم امنیت غذایی

اقتصاد مقاومتی صرفاً یک نظریه اقتصادی یا چارچوبی انتزاعی برای سیاست‌گذاری نیست؛ بلکه راهبردی جامع برای حفظ استقلال، ثبات و امنیت کشور در برابر فشارهای بیرونی به شمار می‌آید. در این میان، یکی از مهم‌ترین عرصه‌هایی که نقش تعیین‌کننده‌ای در تحقق این رویکرد ایفا می‌کند، بخش کشاورزی است؛ بخشی که به طور مستقیم با امنیت غذایی و پایداری اجتماعی پیوند خورده و توان تولید داخلی را به یکی از پایه‌های اصلی تاب‌آوری اقتصادی تبدیل می‌کند.

سمیه رفیعی، نایب‌رئیس کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس، با تأکید بر اهمیت این حوزه معتقد است کشورهایی که توانسته‌اند بر ظرفیت‌های درونی خود تکیه کنند و وابستگی خود را به واردات و فشارهای خارجی کاهش دهند، در عمل نشان داده‌اند که مدیریت هوشمندانه و ارتقای بهره‌وری در بخش‌های راهبردی، کلید دستیابی به اقتصاد مقاوم است. به گفته او، کشاورزی در چنین منظری یکی از ارکان اصلی این راهبرد محسوب می‌شود؛ زیرا حفظ امنیت غذایی حتی در شرایط سخت اقتصادی می‌تواند ستون‌های ثبات اجتماعی و اقتصادی یک کشور را استوار نگه دارد. از همین رو، امروز کشاورزی عملاً در خط مقدم امنیت ملی قرار گرفته است.

در همین راستا، اکبر فتحی، معاون برنامه‌ریزی و امور اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی، ارتقای بهره‌وری مصرف آب، پایداری خاک، افزایش ضریب خودکفایی در محصولات اساسی و توسعه زنجیره ارزش را از مهم‌ترین محورهای برنامه‌های این وزارتخانه برای تقویت تاب‌آوری اقتصادی عنوان می‌کند. به گفته او، مدیریت منابع آب و بهبود بهره‌وری در این حوزه در کانون برنامه‌های سالانه قرار دارد؛ به گونه‌ای که توسعه سامانه‌های نوین آبیاری، بهسازی کانال‌های انتقال آب و استفاده از ارقام مقاوم به کم‌آبی به‌عنوان اقدامات کلیدی دنبال می‌شود.

در کنار این اقدامات، افزایش ضریب خودکفایی در محصولات همچون گندم، برنج و دانه‌های روغنی نیز از اهداف مهم برنامه‌ریزی هاست تا کشور بتواند در تأمین نیازهای اساسی غذایی بیش از پیش بر توان تولید داخلی تکیه کند و از این رهگذر، بنیان‌های امنیت اقتصادی و ملی خود را استحکام بخشد.

پیشران مقاوت اقتصاد

در مسیر تحقق اقتصاد مقاومتی، نقش فناوری و نوآوری بیش از پیش برجسته شده است؛ به گونه‌ای که توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان امروز به یکی از مهم‌ترین ابزارهای تقویت توان تولید داخلی و کاهش وابستگی به خارج تبدیل شده است. در این چارچوب، سیاست‌گذاران حوزه علم و فناوری بر آن‌ند تا با تقویت زیست‌بوم نوآوری، زمینه شکل‌گیری فناوری‌های اقتدارآفرین و تأمین نیازهای راهبردی صنایع کشور را فراهم آورند.

راز تاب‌آوری در روزگار جنگ

در سال‌های اخیر، مفهوم «اقتصاد مقاومتی» بیش از هر زمان دیگری به‌عنوان الگویی برای پایداری اقتصاد در شرایط بحرانی مورد توجه قرار گرفته است؛ الگویی که هدف آن کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد در برابر تکانه‌های بیرونی و تقویت توان درونی کشور برای عبور از فشارهای خارجی است. بازتاب این رویکرد حتی در تحلیل رسانه‌های بین‌المللی نیز قابل مشاهده است. نشریه فایننشال تایمز در گزارشی تحلیلی به این موضوع پرداخته و تأکید کرده است که ایران طی چهار دهه گذشته مدلی اقتصادی را بنا نهاده که با عنوان «اقتصاد مقاومتی» شناخته می‌شود؛ مدلی که اساساً برای تاب‌آوری در برابر جنگ، تحریم و فشارهای قدرت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای طراحی شده است. در این گزارش، اقتصاد مقاومتی به‌عنوان یکی از عوامل اصلی دوام اقتصاد ایران در شرایط دشوار معرفی شده و نویسنده با اشاره به تجربه سال‌های گذشته یادآور می‌شود که ایران توانسته است بخش قابل توجهی از نیازهای خود را در داخل تولید کند. از دارو و تجهیزات پزشکی گرفته تا قطعات خودرو و لوازم

خانگی، طیفی از کالاهایی که واردات آن‌ها با محدودیت یا دشواری همراه بوده، به‌تدریج در داخل کشور تولید شده‌اند؛ روندی که به کاهش وابستگی به بازارهای خارجی انجامیده است. فایننشال تایمز در بخش دیگری از گزارش خود به شرایط پرتنش اخیر اشاره می‌کند و می‌نویسد که در پی تشدید درگیری‌ها و حملات گسترده هوایی، برخی زیرساخت‌های نظامی و حتی تأسیسات حیاتی اقتصادی هدف قرار گرفته‌اند؛ از مخازن ذخیره سوخت گرفته تا مجتمع‌های انرژی و برخی مراکز مالی. هدف از این اقدامات، تضعیف توان اقتصادی و مدیریتی کشور عنوان شده است. با این حال، نویسنده گزارش اذعان می‌کند که ساختار اقتصادی شکل گرفته طی سال‌های گذشته، به‌رغم تشدید فشارهای اقتصادی و رکود نسبی، توانسته است به تداوم کار کردهای حیاتی اقتصاد کمک کند. در همین چارچوب، این نشریه به شیوه مدیریت زیرساخت‌های انرژی در ایران نیز اشاره می‌کند. به نوشته گزارش، پراکندگی صدهابنروگاه برق در نقاط مختلف کشور تجربه‌ای است که پس از جنگ ایران

و عراق شکل گرفت تا تمرکز زیرساخت‌ها کاهش یابد و آسیب‌پذیری شبکه انرژی در برابر حملات احتمالی کمتر شود. علاوه بر این، ایران برای عبور از محدودیت‌های تجاری ناشی از تحریم‌ها از سازوکارهایی مانند تهاتر بهره می‌گیرد؛ به این معنا که در ازای صادرات نفت، کالاهایی همچون مواد غذایی، تجهیزات و ماشین‌آلات دریافت می‌کند. فایننشال تایمز در پایان با نقل قولی از جواد صالحی اصفهانی، اقتصاددان ایرانی تبار دانشگاه ویرجینیا، به یکی دیگر از ویژگی‌های اقتصاد ایران اشاره می‌کند: انعطاف‌پذیری صنایع داخلی در جایگزینی واردات با تولید داخلی. به گفته او، صنایع ایران در بسیاری از موارد توانسته‌اند به‌طور نسبی از وابستگی به کالاهای وارداتی فاصله بگیرند و تولید داخلی را جایگزین کنند. این ویژگی را می‌توان نشانه‌ای از کارکرد عملی سیاست‌هایی دانست که در چارچوب اقتصاد مقاومتی طی سال‌های گذشته دنبال شده است؛ سیاست‌هایی که هدف اصلی آن‌ها افزایش تاب‌آوری اقتصاد در برابر فشارهای بیرونی بوده است.